

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Філологічний факультет освітніх технологій

Кафедра української філології



ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-виховної роботи

Мирослав СОЛОВЕЙ

29 » січня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКІ МОВНІ НОРМИ В КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ

(назва навчальної дисципліни)

для студентів

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

(шифр і назва)

спеціальність 014 Середня освіта

(шифр і назва)

предметна спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

(назва)

освітній рівень перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

освітня програма Українська мова і література, англійська мова, зарубіжна література

(назва)

статус дисципліни вибіркова

Форма здобуття освіти денна

Навчальний рік 2023/2024

Семестр II

Кількість кредитів ЄКТС 3

Мова навчання українська

Форма підсумкового контролю : залік

Розробник:

Пашинська Л. М., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології.

Гарант освітньої програми



Галина МІНЧАК

Схвалено на засіданні кафедри української філології,
протокол № 12 від 26 січня 2024 року.

Завідувач кафедри



Мирослава БАГАН

Схвалено на засіданні вченої ради філологічного факультету освітніх технологій,
протокол № 8 від 29 січня 2024 року.

Голова вченої ради факультету



Марія ПИСАНКО

1. Мета вивчення навчальної дисципліни – актуалізувати і закріпити необхідні знання про мовні норми на тлі новітніх змін, виробити й удосконалити уміння й навички до самостійного поповнення й творчого застосування в різних мовленнєвих ситуаціях набутих знань, виховати національно свідомих, духовно багатих особистостей із високим рівнем мовної компетентності, готових миттєво реагувати на виклики сьогодення.

Завдання навчальної дисципліни: 1) поглибити й узагальнити, систематизувати й закріпити знання здобувачів освіти про види мовних норм, їхню динаміку, часовий і просторовий вимір тощо; 2) опанувати й закріпити випрацювані нові рекомендації з уживання та залучення до активного упровадження системи норм української літературної мови: графічних, орфоепічних, наголосових, лексичних, граматичних, правописних та інших норм як підґрунтя мовної компетентності майбутніх фахівців; 3) активізувати й збагатити словниковий запас здобувачів освіти; 4) спонукати до активного використання новітніх лексикографічних праць, зокрема й онлайн-словників, дослідницького корпусу сучасної української мови тощо; 5) виробити вміння та навички написання слів відповідно до чинних норм, вимови звуків і звукосполучень, словозміни, словотворення та слововживання, нормативного наголошування слів та інтонування висловлювань; 6) розвивати навички переконливого комунікативного впливу тощо.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) **3** кредитів ЄКТС;

90 годин, у тому числі:

лекції – 14 год.

семінарські заняття – 0 год.

практичні заняття – 16 год.

консультації – 0 год.

самостійна робота – 60 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

Успішне опанування і знання лексичних, граматичних, фонетичних, орфоепічних, орфографічних, акцентуаційних та інших норм сучасної української мови з урахуванням новітніх змін; цілісне засвоєння і систематизація мовного матеріалу, орієнтація в новітньому мовноінформаційному просторі. Отримані знання знайдуть застосування в майбутній професійній діяльності та в повсякденній практиці неофіційного спілкування, слугуватимуть надійним підґрунтям для підвищення комунікативної компетенції всіх, хто прагне до самовдосконалення.

4. Анотація навчальної дисципліни:

Курс «Українські мовні норми у контексті сьогодення» належить до циклу вибіркового навчальних дисциплін професійного спрямування підготовки бакалавра. Він адресований передусім тим, хто хоче навчитись диференціювати й аналізувати мовні одиниці, явища, розвивати уміння використовувати у процесі спілкування мовні засоби, дотримуючись чинних фонетичних, орфоепічних, акцентуаційних, графічних, орфографічних, лексичних, стилістичних, граматичних і пунктуаційних норм сучасної української літературної мови – підґрунтя високої мовної компетентності, оволодіти культурою усного та писемного мовлення, виробити навички застосовувати у практиці професійного спілкування ефективні прийоми й засоби вербальної комунікації, правила вимови, наголошення та правопису слів, слововживання, словозміни й пунктуації, редагувати тексти з фонетичними, орфоепічними, наголосовими, орфографічними, лексичними, граматичними, пунктуаційними, стилістичними помилками тощо.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення випрацюваних рекомендацій з уживання та залучення до активного упровадження чинних лексичних, граматичних, орфоепічних, акцентуаційних та інших норм, частина яких зазнала вагомих змін за двоє останніх десятиріч (поповнився словниковий склад мови, з'явилися нові питомі слова та

запозичення, відбулися зміни в системі відмінювання, розширили сферу функціонування багато слів, словоформ, синтаксичних конструкцій, змінилося наголошування окремих слів тощо). Поданий вибірковий курс охоплює виважені рекомендації щодо розв'язання низки важливих дискусійних питань, обґрунтованих відповідями на неоднозначно витлумачені в науковій і навчально-популярній літературі проблеми, висунуті українською мовною практикою початку третього тисячоліття, які будуть корисні всім, хто хоче розібратися в складному лінгвальному матеріалі, пізнати тонкощі українського слова.

8. Система оцінювання результатів навчання студентів (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів)

8.1. Форми та критерії оцінювання студентів:

1 - семестрове оцінювання:

1. Критерії оцінювання усних відповідей студентів.

При оцінюванні усних відповідей студентів на теоретичні питання враховується їхній обсяг і повнота, а також ілюстрування прикладами:

- оцінка 5: «відмінно» ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, повна, з доречними прикладами;
- оцінка 4: «добре» ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, достатня, але без прикладів;
- оцінка 3: «задовільно» ставиться, якщо відповідь недостатня чи з помилками»;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться, якщо студент не відповідає на запитання.

2. Критерії оцінювання тестових завдань:

- оцінка 5: «відмінно» ставиться в разі 100 % правильних відповідей;
- оцінка 4: «добре» ставиться в разі 90 % правильних відповідей;
- оцінки 3: «задовільно» ставиться в разі 75 % правильних відповідей;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться в разі якщо студент виконав завдання на 60 % і менше.

3. Критерії оцінювання домашньої самостійної роботи.

При оцінюванні самостійної роботи враховуються обсяг виконаних завдань і якість їх виконання:

- оцінка 5: «відмінно» ставиться в разі бездоганного виконання всіх завдань;
- оцінка 4: «добре» ставиться в разі бездоганного виконання 75 % завдань;
- завдання, виконане на 50 % чи більше ніж на 50 %, але менше ніж на 70 % за умови правильного виконання, заслуговує оцінки 3: «задовільно»;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться, якщо завдання виконане менше ніж на 50 %.

2 – рубіжний контроль.

Модульна контрольна робота (МКР) є складовою семестрового рейтингу.

МКР оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»). Трансформація оцінки у **рейтинговий бал за МКР** проводиться у такий спосіб:

(форма підсумкового контролю - **залік**)

«5» - 50 балів

«4» - 40 балів

«3» - 30 балів

«2» - 20 балів

Неявка на МКР – 0 балів

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни «Українські мовні норми в контексті сьогодення».

Модульна контрольна робота містить 1 теоретичне і 2 практичні завдання (давати детальний коментар правилам постановки розділових знаків у простих реченнях

неускладненої та ускладненої структур, складних реченнях), з яких кожне оцінюється за такими *критеріями*:

50 балів («відмінно») виставляються за вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь, що містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання завдання.

40 балів («добре») студент отримує за умови, що відповідь правильна, повна, змістовна, послідовна, але містить незначні помилки у викладі теоретичного матеріалу і практичного розв'язання проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

30 балів («задовільно») виставляються за умови, що відповідь неповна, схематична, є неточності й помилки в розкритті проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

20 балів (незадовільно) виставляється за умови відсутності вичерпаної відповіді на питання, наявності значної кількості неточностей і фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань студента.

Оцінка за МКР є середнім арифметичним оцінок за кожне з 3 завдань МКР.

Підсумкове (семестрове) оцінювання проводиться з метою оцінювання результатів навчання студентів на завершальному етапі вивчення дисципліни «Українські мовні норми в контексті сьогодення».

Підсумкове оцінювання – це сума балів, одержаних студентом за двома видами навчальної діяльності.

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання студентів має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота студента 2. Модульна контрольна робота (МКР)	50 50

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Практикум з української мови» проводиться у формі *заліку* за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, установлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

3 – підсумкове оцінювання – залік.

Залік

Відмітка про залік у національній шкалі («**зараховано**», «**не зараховано**») та оцінка в шкалі ЄКТС виставляється на підставі семестрового рейтингового бала студента.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують відмітку про залік «**зараховано**» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік «**зараховано**» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **E** та бал **60**. Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік «**не зараховано**», то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік «**не зараховано**» в національній шкалі, оцінка **FX** – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Щоб одержати позитивну оцінку («зараховано») на заліку, студент має усно відповісти на два запитання, внесені до залікової картки з різних тем дисципліни.

Критерії оцінювання залікових відповідей

Оцінка «**зараховано**» виставляється за **зміст відповіді** :

- ґрунтовно викладено (на 100%), змістовно викладено (на 85-90 %) або задовільно викладено (на 60-80%) певне питання загальнолінгвістичного характеру;
- питання викладено відповідно до вимог наукового стилю.

При цьому **форма відповіді**:

Модуль 1.									
1.	Українське слово у вимірах сьогодення.	6	2		4				
2.	Культура мови і мовлення. Мовна норма. Поняття мовної норми. Становлення українського правопису і його сучасні проблеми. Зміни в новій редакції українського правопису.	6	2		4				
3.	Словники як джерело збагачення мовлення. Види словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.	6		2	4				
4.	Орфоепічні та акцентуаційні норми. Засоби милозвучності української мови. Спрощення в групах приголосних. Наголос. Словесний наголос. Основні правила наголошування слів у сучасній українській мові. Наголошування прізвищ. Наголошування прикметників. Наголошування числівників. Наголошування займенників. Наголошування дієслів. Фразовий наголос.	6	2		4				
5.	Лексичні норми. Точність мовлення. Чистота мовлення. Суржик.	6	2		4				
6.	Мовні штампи та канцеляризми.	6		2	4				
7.	Тавтологія і плеоназм.	6		2	4				
8.	Словотвірні норми. Фемінітиви, творення фемінітивів.	6	2		4				
9.	Стилістичні норми.	6		2	4				
10.	Термін і його ознаки. Термінологія як система. Способи творення термінів. Професіоналізми й номенклатурні назви. Проблеми сучасного термінознавства.	6		2	4				
11.	Термінологічні та фразеологічні норми.	6		2	4				
12.	Морфологічні норми. Особливості використання іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів, прислівників, прийменників, сполучників, часток, вигуків.	12	2	2	8				
13.	Синтаксичні та пунктуаційні норми.	12	2	2	8				
	Усього годин	90	14	16	60				

10. Рекомендовані джерела (у тому числі Інтернет-ресурси)

Основна (базова) література:

1. Авраменко, О. М. (2019). Було – стало: зміни в правописі. Даринка.
2. Блажко, М., Омельчук, С. (2020). Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Грамота.
3. Бодик, О., Рудакова, Т. (2019). Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія.
4. Бондар, О. І., Карпенко, Ю. О., Микитин-Дружинець, М. Л. (2006). Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навчальний посібник. Академія.
5. Васенко, Л. А., Дубічинський, В. В., Кричець, О. М. (2019). Фахова українська мова.
6. Городенська, К. Г. (2014). Українське слово у вимірах сьогодення. КММ.
7. Грищенко, А. П., Мацько, Л. І., Плющ, М. Я., Тоцька, Н. І. (2002). Сучасна українська літературна мова: підручник. Вища школа.
8. Лаврінець, О., Симонова, К., Ярошевич, І. (2019). Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія».
9. Микитюк, О. (2014). Культура мовлення: особливості, завдання, цікавинки. Вид-во Львівської політехніки.
10. Микитюк, О. (2020). Сучасна українська мова: самобутність, система, норма. Вид-во Львівської політехніки.
11. Мойсієнко, А. К., Бас-Кононенко, О. В., Бондаренко В. В. (2013). Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник. Знання.
12. Пашинська, Л. М. (2019). Лексичні недоліки й помилки у правничій сфері. *Тенденції та перспективи формування професійної лексики*. С. 149-152.
13. Пашинська, Л. М., Школа Г. М. (2021). Нормативне вживання прийменників у юридичній сфері. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи*. XVII Всеукраїнська науково-практична конференція. С. 174-177.
14. Пашинська, Л. М. (2019). Порушення літературних норм у мові прямого телеєфіру. С. 244-246.
15. Пашинська, Л. М., Школа Г. М. (2019). Порушення літературних норм у професійному мовленні. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. С. 104-108.
16. Пашинська, Л. М. (2023). Практикум з української мови: навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів. 2-е вид., доп.
17. Плющ, М. Я., Бевзенко, С. П., Грипас Н. Я. (2005). Сучасна українська літературна мова: підручник. Вища школа.
18. Пономарів, О. Д., Різун, В. В., Шевченко, Л. Ю. (2005). Сучасна українська літературна мова: підручник. Либідь.
19. Український правопис. (2019). Наукова думка.
20. Хворостяний, І. (2020). Українська мова. Лайфхаки.
21. Ющук, І. П. (2004). Українська мова: посібник для студентів вишів. Вища школа.

Додаткова:

1. Вознюк, Г. Л., Булик-Верхола, С. З., Васишин, І. П., Гнатюк, М. В., Ментинська, І. Б., Шмілик, І. Д. (2016). Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник-практикум. Вид-во Львівської політехніки.
2. Дубічинський, В. В. 2004. Українська лексикографія: історія, сучасність та комп'ютерні технології.
3. Єрмоленко, С. Я., Бибик, С. П., Коць, Т. А., Сюта Г. М., Чемеркін, С. Г. (2013). Літературна норма і мовна практика. Вид-во «Аспект-Поліграф».
4. Левченко, О. (2012). Науковий стиль: культура мовлення. Вид-во Львівської політехніки.
5. Русанівський, В. М., Тараненко, О. О. (2000). Українська мова: енциклопедія. Укр. енциклопедія.
6. Ужченко, В. Д., Ужченко, Д. В. (2007). Фразеологія сучасної української мови: навчальний посібник. Знання.
7. Фаріон, І. (2017). Мовна норма: пошук істини. Місто НВ.
8. Ющук, І. П. (2002). Лексика української мови: навчальний посібник. КМУ.

11. Додаткові ресурси:

1. Ділова українська мова. – Режим доступу: [http://pidruchniki.com / 1973042038349/dokumentoznavstvo/dilova_ukrayinska_mova](http://pidruchniki.com/1973042038349/dokumentoznavstvo/dilova_ukrayinska_mova)
2. Капелюшний А. Практична стилістика української мови. – Львів, 2001. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Kapeliushnyi_Anatolii/Praktychna_stylistyka_ukrainskoi_movy.pdf.
3. Лінгвістичний портал з української мови. – Режим доступу: <http://mova.info>.
4. Мовознавство. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/>
5. Підручник. Сучасна українська літературна мова (Шевчук С.) – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1584072040522/dokumentoznavstvo/suchasna_ukrayinska_literaturna_mova_-_shevchuk_sv
6. Світ слова: фонетика. – Режим доступу: [http://svitslova.com/ mova/fonetyka-grafyka.html](http://svitslova.com/mova/fonetyka-grafyka.html)
7. Стилiстика української мови. – Режим доступу: <http://oldukrajnistika.upol.cz/Docs/Stylistyka.htm>
8. Українська мова. – Режим доступу: <http://www.linguist.univ.kiev.ua/WINS/pidruchn/imen/vlad.htm>
9. Українська мова: Енциклопедія. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/>
10. Український лінгвістичний портал: «Словники України» on-line. – Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
11. Уроки державної мови. – Режим доступу: <http://mova.kreschatic.kiev.ua/index.html>.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Мультимедійне обладнання; програми Microsoft Word, Microsoft Power Point, додатки платформи для дистанційного навчання Microsoft Office 365.